

„Bizonyára, ha még embereknek igyekeznék tetszeni, Krisztus szolgája nem volnék!” Gal 1,10
"Úr Jézus, te vagy az én igazságom, én meg a te bűnöd vagyok.
Magadra vetted az enyémet és nekem ajándékoztad a tiédet.
Olyanná lettél, amilyen nem voltál s olyanná tettél, amilyen nem voltam." (Luther)

„Bizonyára, ha még embereknek igyekeznék tetszeni, Krisztus szolgája nem volnék!” Gal 1,10
"Úr Jézus, te vagy az én igazságom, én meg a te bűnöd vagyok.
Magadra vetted az enyémet és nekem ajándékoztad a tiédet.
Olyanná lettél, amilyen nem voltál s olyanná tettél, amilyen nem voltam."(Luther)

2021. október 31.

Mandabokor

Reformációi istentisztelet

Igehirdetés címe: Reformáció több, mint mozgalom, Jézus hűséges követése

(2. dia) „¹Miközben megszámlálhatatlan sokaság gyűlt össze, úgyhogy majd letaposták egymást, beszélni kezdett, de először csak tanítványaihoz: „Óvakodjatok a farizeusok kovászatól, vagyis a képmutatástól. ²Nincsen olyan rejtett dolog, amely le ne lepleződne, és olyan titok, amely ki ne tudódnék. ³Ezért tehát amit a sötétségben mondtatok, azt a világosságban fogják hallani, és amit fülbe súgva mondtatok a belső szobában, azt a háztetőkről fogják hirdetni. **(3. dia)** ⁴Nektek, barátaimnak mondom: Ne féljete azoktól, akik megölik a testet, de azután többé nem árthatnak. ⁵Megmondom nektek, kitől féljete: attól féljete, akinek azonfelül, hogy megöl, arra is van hatalma, hogy a gyehennára vessen. Bizony, mondom néktek: Tőle féljete.” ⁶„Ugye, öt verebet adnak két fillérért: mégsem feledkezik meg közülük egyről sem az Isten. ⁷Nektek pedig még

a hajatok szálai is mind meg vannak számlálva. Ne féljete, ti sok verébnél értékesebbek vagytok!” (4. dia) ⁸„Mondom nektek: ha valaki vallást tesz rólam az emberek előtt, az Emberfia is vallást tesz arról az Isten angyalai előtt. ⁹Aki pedig megtagad engem az emberek előtt, azt én is megtagadom az Isten angyalai előtt. ¹⁰Ha valaki az Emberfia ellen szól, annak megbocsáttatik, de aki a Szentleket káromolja, annak nem bocsáttatik meg.” (5. dia) ¹¹„Amikor a zsinagógákba a hatóság és a felsőbbség elé hurcolnak titeket, ne aggódjate amiatt: hogyan vagy mivel védekezete, vagy mit mondjate, ¹²mert a Szentlélek abban az órában megtanít majd titeket arra, amit mondanotek kell.”

Lk 12,1-12

(6. dia) Szeretett Gyülekezet!

504 évvel ezelőtt, az egyház szempontjából a középkor egyik legsötétebb időszakában Isten küldött egy embert, aki-

„Bizonyára, ha még embereknek igyekeznék tetszeni, Krisztus szolgája nem volnék!” Gal 1,10

"Úr Jézus, te vagy az én igazságom, én meg a te bűnöd vagyok.

Magadra vetted az enyémet és nekem ajándékoztad a tiédet.

Olyanná lettél, amilyen nem voltál s olyanná tettél, amilyen nem voltam." (Luther)

„Bizonyára, ha még embereknek igyekeznék tetszeni, Krisztus szolgája nem volnék!” Gal 1,10

"Úr Jézus, te vagy az én igazságom, én meg a te bűnöd vagyok.

Magadra vetted az enyémet és nekem ajándékoztad a tiédet.

Olyanná lettél, amilyen nem voltál s olyanná tettél, amilyen nem voltam."(Luther)

ben az a vágy ébredt, hogy az akkori sötét üzelmeiről híres katolikus egyházat meg kell reformálni. Ezekről a sötét üzelmekről érdemes néhány szót ejteni, hogy megértsük Luther nagyon határozott fellépését az akkori egyházzal szemben.

(7. dia) A búcsúcédula, a bűnökért meghirdetett elégtétel régre vezethető vissza a katolikus egyházba. Már a hatodik századtól kezdve megengedték a bűnökért elégtételül kiszabott súlyos büntetéseknek könnyebb természetűekkel való felcserélését. Később azt is megengedték, hogy a bűnös személyes teljesítményeit megválthassa, mégpedig az egyház számára hasznos jelentő cselekedetekkel. Ilyenek voltak pl. a bőséges adakozás templomépítésre, az egyház egyéb céljaira, részvétel a keresztes háborúkban stb. Ez az elengedés lehetett részleges, pl. pénzadományért, vagy teljes, pl. keresztes hadjáratban való részvételért. **(8. dia)** 1476-ban a búcsút kiterjesztették az elhaltak lelkére is. Ezzel soha nem látott pénzforrás tárult fel. Mindenki igyekezett kedves halottjainak lelkét kiváltani a túlvilági szenvedésekből. Így lépett Isten ingyen való kegyelmének he-

lyébe az emberi kapzsiság, a Krisztus érdemébe vetett hit helyébe pedig a pénz. **(9. dia)** X. Leó pápa (1475 - 1521) rendelte el és teljes bocsánatot hirdetett azoknak, akik a Szent Péter-bazilika befejezéséhez pénzadományokkal hozzájárultak. Azonban a meghirdetett cédulák bevétele nem csupán egyházi célokra ment, hanem ha valaki megvásárolta a búcsúcédulát, akkor a pápa (vagy megbízottja) megbocsátotta a vétkeiket, sőt elengedhette az imák elmondásából, böjtölésből és zarándoklatból álló egyházi penitenciát. A 11. századtól létező rendszert a 15. század végétől már egyértelműen pénzszerzési forrásként használta a katolikus egyház: a részleges vagy teljes bűnbocsánatot a purgatóriumi szenvedés megrövidítésére készpénzfizetés ellenében adták szabályos tarifarendszer alapján, bűnönként, társadalmi rétegenként különböző áron, akár halottak számára is. A pápák azonban a maguk számára is többször igénybe vették a más célra gyűjtött összegeket. X. Leó pápa a római Péter templomra indított gyűjtésből több ízben kisegítette magát, amikor a naponként űzött szenvedélyes kártyázás

„Bizonyára, ha még embereknek igyekeznék tetszeni, Krisztus szolgája nem volnék!” Gal 1,10
"Úr Jézus, te vagy az én igazságom, én meg a te bűnöd vagyok.
Magadra vetted az enyémet és nekem ajándékoztad a tiédet.
Olyanná lettél, amilyen nem voltál s olyanná tettél, amilyen nem voltam." (Luther)

szorult helyzetbe sodorta. 1517-re gyűrűzött be Wittenbergbe az 1515-ben meghirdetett búcsúcédulák hatása. **(10. dia)** Albrecht mainzi érsek (1491 - 1545), választófejedelem a bevétel egy részéből az augsburgi Fugger bankárcsaládtól felvett kölcsöneit akarta törleszteni, így a pénzügyi lebonyolítással a Fuggerek ügynökeit bízta meg, **(11. dia)** a prédikátor pedig Johannes Tetzel domonkos rendi szerzetes, korábbi lengyelországi inkvizítor volt. A búcsúcédulák árulása lett az akkori katolikus egyház legjövedelmezőbb bevételi forrása. Azt hirdették: **(11/a dia)** „Amint a pénz a ládában csörren, lelked rögtön a mennybe röppen”. Luther egyre inkább látta ezt az áldatlan, istentelen állapotot, s végül a wittenbergi nagy ereklyeünnep és búcsúnap (november 1. – megjegyzem, ez a halotti kultusz megmaradt napjainkban is) alkalmából a búcsúkereskedésre vonatkozó aggályait és bíráló megjegyzéseit 95 tudományos tételben foglalta össze. **(12. dia)** Tételeit kinyomatta, s 1517. október 31-én déli 12 órakor kiszögezte a wittenbergi vártemplom ajtajára. A 95 pontban vitázni kívánt az akkori egyházi

„Bizonyára, ha még embereknek igyekeznék tetszeni, Krisztus szolgája nem volnék!” Gal 1,10
"Úr Jézus, te vagy az én igazságom, én meg a te bűnöd vagyok.
Magadra vetted az enyémet és nekem ajándékoztad a tiédet.
Olyanná lettél, amilyen nem voltál s olyanná tettél, amilyen nem voltam."(Luther)

előljárókkal és olyan alapvető bibliai igazságokat szeretett volna lefektetni, amelyektől már régen eltért az akkori egyház. 95 tételéből néhányat hadd emeljek ki:

Tételét ezzel kezdi:

(13. dia) 1. „Amikor Jézus Krisztus a mi Urunk és Mesterünk ezt mondja: „Térjetek meg” (Mt. 4, 17.), azt akarja, hogy híveinek egész élete megtérés legyen”

(14. dia) 21. „Tehát tévednek mindazok a búcsúhirdető papok, akik azt mondják, hogy a pápa búcsúja által az ember minden büntetéstől mentessé lesz és üdvözülni.”

(15. dia) 27. „Emberi hiábavalóságot hirdetnek, akik azt állítják, hogy amint a pénzes ládába dobott pénz ott megcsörren, a lélek azonnal felszáll a tisztító tűzből.”

(16. dia) 35. „Nem keresztyén tant hirdetnek, akik azt tanítják, hogy azoknak, akik lelkeket váltanak ki a tisztító tűzből, avagy búcsúcédulákat vásárolnak, nincs szükségük bűnbánatra”

„Bizonyára, ha még embereknek igyekeznék tetszeni, Krisztus szolgája nem volnék!” Gal 1,10

”Úr Jézus, te vagy az én igazságom, én meg a te bűnöd vagyok.

Magadra vetted az enyémet és nekem ajándékoztad a tiédet.

Olyanná lettél, amilyen nem voltál s olyanná tettél, amilyen nem voltam.” (Luther)

„Bizonyára, ha még embereknek igyekeznék tetszeni, Krisztus szolgája nem volnék!” Gal 1,10

”Úr Jézus, te vagy az én igazságom, én meg a te bűnöd vagyok.

Magadra vetted az enyémet és nekem ajándékoztad a tiédet.

Olyanná lettél, amilyen nem voltál s olyanná tettél, amilyen nem voltam.”(Luther)

(17. dia) 36. „Minden igaz bűnbánó keresztyén ember megkapja a bűnök és büntetések teljes bocsánatát s ez megilleti őt búcsúcédulák nélkül is.”

(18. dia) 95. „És inkább abban bizakodjanak, hogy sok háborúság által jutnak a mennyek országába (Ap. csel. 14, 22), mintsem, hogy magukat (hamis) béke bizonyosságával áltassák.”

Innentől kezdve folyamatos lejárató hadjáratot indítottak Luther ellen. A katolikus egyház legféltettebb kincse nem az evangélium volt, hanem a pénz és a legfőbb bevételi forrás, a búcsúcédulák. Erre a fájdalmas és érzékeny pontra tapintott rá Luther, ezért az érsek (Albrecht), a prédikátor (Tetzel), majd később a pápa is mindent megtettek, hogy ellehetetlenítsék, befeketítsék Luthert. Először 1518 októberében próbálták rábírní Luthert, hogy vonja vissza tételeit. **(19. dia)** Augsburgba ment a Fugger-palotában, ahol Cajetan bíboros, a pápa megbízottja szólította fel tételei visszavonására. Luther írásban tett nyilatkozatot: csak a Szentírás alapján lehetne meggyőzni, hi-

szen nem állított olyat, ami ellenkezik a Bibliával, az egyházatyák nézeteivel és a pápai törvényekkel.

Miközben az egyház egyre inkább Luther ellen fordult, a nép körében egyre nagyobb népszerűséget kapott. Egyre több követője lett, egyre többen álltak mellé.

(20. dia) 1520. június 15-én X. Leó pápa kiadta Exsurge, Domine („Ébredj föl, Uram” – Zsolt 73,22) kezdetű bulláját Luther ellen, amelyben elrendelte, hogy Luther írásait nyilvánosan égessék el, és kiközösítéssel fenyegette meg a szerzőt, ha 60 napon belül vissza nem vonja tételeit.

(21. dia) 1521. január 21-én X. Leó pápa Decet Romanum Pontificem bullájával kiközösítette Luthert, aki még ez év áprilisában a wittenbergi városi tanács költségén, császári menlevéllel, óriási diadalmenetben utazott Wormsba, a birodalmi gyűlésre, ahol V. Károly császár előtti két kihallgatás után sem vonta vissza tanítását. **(22. dia)** Ezen a gyűlésen (1521. április 18.) hangzott el védőbeszédében az azóta már szállóigévé vált mondata, amit akkor Luther mondott az őt ki-

„Bizonyára, ha még embereknek igyekeznék tetszeni, Krisztus szolgája nem volnék!” Gal 1,10
"Úr Jézus, te vagy az én igazságom, én meg a te bűnöd vagyok.
Magadra vetted az enyémet és nekem ajándékoztad a tiédet.
Olyanná lettél, amilyen nem voltál s olyanná tettél, amilyen nem voltam." (Luther)

„Bizonyára, ha még embereknek igyekeznék tetszeni, Krisztus szolgája nem volnék!” Gal 1,10
"Úr Jézus, te vagy az én igazságom, én meg a te bűnöd vagyok.
Magadra vetted az enyémet és nekem ajándékoztad a tiédet.
Olyanná lettél, amilyen nem voltál s olyanná tettél, amilyen nem voltam."(Luther)

hallgatók előtt **(23. dia)**: „*amíg a Szentírással, vagy világos észokokkal meg nem győznek engem, lelkiismeretemben kötve vagyok a Szentíráshoz. Visszavonni nem tudok, de nem is akarok semmit, mert sem nem barátságos, sem nem tanácsos dolog a lelkiismeret ellen cselekedni...*” „*Itt állok, másként nem tehetek.*”, Mivel a birodalmi gyűlés nem volt hajlandó kimondani a birodalmi átkot – **(24. dia)** május 8-án V. Károly saját nevében adta ki a wormszi edictum néven ismert császári rendeletet, amely alapján Luther és hívei tulajdonképpen körözött bűnözőkké váltak. Luther rendkívül termékeny prédikátor volt – kb 3000 prédikációt mondhatott el és kb 2000 prédikációjának szövege maradt fenn a –, rengeteg vitairata, tudományos – és teológiai értekezése, fordítása maradt ránk. Lefordította a Bibliát német nyelvre. Isten csodálatos módon használta őt a reformációban annak ellenére, hogy sok fájdalmat, meg nem értést, kiközösítést, ellehetetlenítést kapott az egyházi oldalról.

Hogy kapcsolódik Jézus Krisztus szavai, a mai igehirdetési alapigénk Luther életéhez, munkájához, szolgálatához?

Jézus azt mondta ebben az igeszakaszban **(25. dia)**: „**8**„**Mondom nektek: ha valaki vallást tesz rólam az emberek előtt, az Emberfia is vallást tesz arról az Isten angyalai előtt.** **9**Aki pedig megtagad engem az emberek előtt, azt én is megtagadom az Isten angyalai előtt. [...] **11**„Amikor a zsinagógákba a hatóság és a felsőbbség elé hurcolnak titeket, ne aggódjatok amiatt: hogyan vagy mivel védekezzetek, vagy mit mondjatok, **12**mert a Szentlélek abban az órában megtanít majd titeket arra, amit mondanotok kell.” Nem ezt kellett szó szerint átélnie Luther Mártonnak? Olyan döbbenetes Luthernek a vallomása. Azt mondta egyszer: „*Krisztus prédikálása veszélyes tisztség.*” Amikor számtalan sok igehirdetéssel a háta mögött visszanéz a szolgálatba való elhívására, többször úgy emlékszik, hogyha előre tudta volna, mivel jár ez, akkor nem tudott volna igent mondani rá. Ezt így fogalmazta meg **(26. dia)**: „*Hát ezt annak idején tudtam volna, sohasem prédikáltam volna, hanem Mózeszel együtt azt mondtam volna: »Kérlek, Uram, csak küldd, akit akarsz« (2Móz*

„Bizonyára, ha még embereknek igyekeznék tetszeni, Krisztus szolgája nem volnék!” Gal 1,10

”Úr Jézus, te vagy az én igazságom, én meg a te bűnöd vagyok.

Magadra vetted az enyémet és nekem ajándékoztad a tiédet.

Olyanná lettél, amilyen nem voltál s olyanná tettél, amilyen nem voltam.” (Luther)

„Bizonyára, ha még embereknek igyekeznék tetszeni, Krisztus szolgája nem volnék!” Gal 1,10

”Úr Jézus, te vagy az én igazságom, én meg a te bűnöd vagyok.

Magadra vetted az enyémet és nekem ajándékoztad a tiédet.

Olyanná lettél, amilyen nem voltál s olyanná tettél, amilyen nem voltam.”(Luther)

4,13) *Senki nem tudott volna rábírní a prédikálásra.*” Hány és hány alkalommal kellett védekezni, citálták, hívták gyűlésről-gyűlésre, vegzálták, hogy vonja vissza a bibliai alapokon nyugvó tanításait. Egy egész rendszer fordult ellene, de a legkiélezettebb helyzetben is csak annyit tudott mondani, „*nem tanácsos a lelkiismeret ellen tenni*”. Jézus Krisztus ebben a szűk 3 évtizedben adott neki annyi erőt, hogy a legnehezebb helyzetekben, pillanatokban is hű tudott maradni Hozzá. Hirdette az Igét, evangelizált, tanított, bizonyosságot tett Jézusról, másokat is oda akart vezetni Hozzá. Fáradhatatlan volt az Ige hordozásában. Nem a sikerek vagy a tetszés buzdították, hanem Krisztus iránti elkötelezettsége és az emberi szükség. Egyik alkalommal a wittenbergi egyetem rektora meghívta őt prédikálni és egyik legnagyobb ellensége, Eck János többször is nyilvánosan ócsárolta és gyalázta Luthert. Vádolni és gyanúsítani akarták, de meghallgatni már nem. Sok gyűlöletet, orcátlan és szemérmetlen támadást kapott abban a városban is. De az egyháztörténelemben nem csak Luther volt kitéve annyi

gyűlölködésnek, hiszen előreformátorainknak is hasonló dolgokat, hanem még szörnyűbbeket kellett átélniük. Csak néhány példa hadd álljon itt reformáció ünnepén, akik Krisztust hűen követték.

1. **(27. dia)** Husz János (1369-1415), aki cseh pap, előreformátor volt. Már ő is az akkori egyház megreformálásán fáradozott, a Szentíráshoz való visszataláláshoz szólította fel az egyház vezetőit, akik először tanai visszavonására szólították fel, majd XXIII. János pápa kiátkozta. Miután tanait ezután sem vonta vissza, elfogták és 1415. július 6-án ítéletet hirdetve a városon kívül felállított máglyára kötözték és megégették. Papi öltözékétől megfosztották, majd papírsipkát nyomtak a fejére, rajta a visszataszító szóval: „eretnek”.

Amikor odakötözték a városon kívül felállított máglyára és körberakták gyújtóssal, még egyszer felszólították, hogy vonja vissza tanait. Husz így felelt:

(27/a dia) „Isten a tanúm, hogy sohasem tanítottam azt, amivel a hamis tanúk megrágalmaztak. Boldogan halok ma meg, annak az evangéliumnak az igazságában, amelyről írtam, amelyet tanítottam, s amelyet hirdettem.”

2. **(28. dia)** John Wycliffe (1329-1384) korban korábban élt, de azért érdemes őt megemlíteni, mert az ő helyzete is jól mutatja, mennyire elvetemült, istentelen volt az a kor (is), illetve annak a kornak az egyháza. **(28/a dia)** Elítélte a szentek, a relikviák és a zarándoklatok kultuszát, visszautasította a bűnbocsátásokat. A konstanzi zsinaton, mely 1414-1418 között ülésezett 267 „tévedés” ítelték el, tehát közel 100 év múltával csontjait exhumálták és írásaival együtt elégették, hamvait folyóba szórták.

Ez az eset is jól bizonyítja, hogy már rég nem Jézus Krisztus volt a fundamentum, hanem emberi rendelkezések, emberi hatalmak és befolyások. Jézus nem erre építette az

egyházát és ezek az elődeink még az életük árán is készek voltak felszólalni a jószándék, az újulás jegyében. Nem emberi parancsoknak akartak tetszelegni, hanem Krisztushoz akartak hűségesek lenni. Számtalan példát lehetne hozni a történelemből.

Az újszövetségben is olvashatunk egy ilyen mártírról, aki Jézus Krisztus követője volt, s nem engedett a nyomásnak, a zsarolásnak, az emberi kényszernek.

3. István mártírról így olvashatunk **(29. dia)**: „**István pedig - kegyelemmel és erővel telve - nagy csodákat és jeleket tett a nép között.** ⁹**Megjelentek azonban néhányan a szabadosok, a ciréneiek és az alexandriaiak zsinagógájából, valamint néhányan a ciliciaiak és ázsiaiak közül, és vitatkoztak Istvánnal;** ¹⁰**de nem tudtak szembeszállni azzal a bölcsességgel és Lélekkel, amellyel beszélt.** ¹¹**Ekkor felbújtottak embereket, akik ezt mondták: „Hallottuk, amikor káromolta Mózeszt és az Istent.”** ¹²**Ezzel fellázították a népet, a**

„Bizonyára, ha még embereknek igyekeznék tetszeni, Krisztus szolgája nem volnék!” Gal 1,10
"Úr Jézus, te vagy az én igazságom, én meg a te bűnöd vagyok.
Magadra vetted az enyémet és nekem ajándékoztad a tiédet.
Olyanná lettél, amilyen nem voltál s olyanná tettél, amilyen nem voltam." (Luther)

„Bizonyára, ha még embereknek igyekeznék tetszeni, Krisztus szolgája nem volnék!” Gal 1,10
"Úr Jézus, te vagy az én igazságom, én meg a te bűnöd vagyok.
Magadra vetted az enyémet és nekem ajándékoztad a tiédet.
Olyanná lettél, amilyen nem voltál s olyanná tettél, amilyen nem voltam."(Luther)

véneket és az írástudókat, rárohanva elfogták őt, és a nagytanács elé hurcolták. ¹³Hamis tanúkat is állítottak, akik ezt mondták: „Ez az ember állandóan e szent hely és a törvény ellen beszél.” ApCsel 6,8-13
(30. dia) ⁵⁷Erre hangosan kiáltoztak, bedugták a fülüket, és egy akarattal rárohantak; ⁵⁸azután kiűzték a városon kívülre, és megkövezték. A tanúk pedig felsőruháikat egy Saul nevű ifjú lába elé tették le. ⁵⁹Amikor megkövezték Istvánt, az így imádkozott: „Úr Jézus, vedd magadhoz lelkemet!” ⁶⁰Azután térdre esett, és hangosan felkiáltott: „Uram, ne ródd fel nekik ezt a bűnt!” És amikor ezt mondta, meghalt.” ApCsel 7,57-60.

Az előreformátoraink, a mártírok szívében egyetlen egy dolog égett – amiről Jézus ebben a részben beszélt – számolva minden következménnyel, akár a kiátkozással, az eretnek megbélyegzéssel, a halállal **(31. dia)** „ha valaki vallást

tesz rólam az emberek előtt, az Emberfia is vallást tesz arról az Isten angyalai előtt.”.

A reformáció minden korban aktuális és Isten minden helyzetben akar küldeni olyan hitvalló embereket, akik nem szégyellik az evangéliumot, akik nem mérlegelnek, „megéri nem éri meg”, hanem Jézus Krisztusba vetett hitüket megélik a mindennapokban, mert tudják, Jézusnak sem volt drága az élete, hogy bűneinkért szenvedjen. Az az Ige, hogy **(32. dia)** „¹⁰Ne félj attól, amit el fogsz szenvedni. Íme, az ördög börtönbe fog vetni közületek némelyeket, hogy próbát álljatok ki, és nyomorúságotok lesz tíz napig. Légy hű mindhalálig, és neked adom az élet koronáját.” Jel 2,10 ezeknek az embereknek irányadó volt. Vajon mi meddig tudunk elmenni a jézusi követésben, ha az életünkről van szó?

Reformáció arra tanít bennünket, hogy újulásra a személyes életünknek, az egyháznak mindig szüksége van, de ahhoz olyan elkötelezett, hűséges szolgálattevőkre van szükség, akik elődeink lehettek. Ezért érdemes azt az Igét jól a szívünkbe

„Bizonyára, ha még embereknek igyekeznék tetszeni, Krisztus szolgája nem volnék!” Gal 1,10

"Úr Jézus, te vagy az én igazságom, én meg a te bűnöd vagyok.

Magadra vetted az enyémet és nekem ajándékoztad a tiédet.

Olyanná lettél, amilyen nem voltál s olyanná tettél, amilyen nem voltam." (Luther)

„Bizonyára, ha még embereknek igyekeznék tetszeni, Krisztus szolgája nem volnék!” Gal 1,10

"Úr Jézus, te vagy az én igazságom, én meg a te bűnöd vagyok.

Magadra vetted az enyémet és nekem ajándékoztad a tiédet.

Olyanná lettél, amilyen nem voltál s olyanná tettél, amilyen nem voltam."(Luther)

---

vésni reformáció ünnepén **(33. dia)**: „⁷Ne feledkezzetek meg vezetőitekről, akik az Isten igéjét hirdették nektek. Figyeljetek életük végére, és kövessétek hitüket.” Zsid 13,7